

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Yhdistys

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa monivuotisiin valtionavustuksiin siirtymistä.

Yhdistysten toimintaa suunnitellaan strategiakausittain ja pitkäjänteisesti. Monivuotinen avustussuunnitelma tukee toiminnan jatkuvuutta ja ennakkollista suunnittelua. Avustusten hyödynsaajissa on paljon tukea tarvitsevia vammaisia henkilöitä, joiden kanssa tavoitteellinen työskentely on pitkäkestoista ja tulosten saavuttaminen kestää useampia vuosia.

Monivuotisiin avustuksiin siirtyminen keventää yhdistysten ja avustusta myöntävien tahojen hallinnollista taakkaa ja keventää byrokratiaa. Monivuotiset avustukset ja STEAn avustussuunnitelma tuovat jatkuvuutta ja tukevat myös osaavan ja ammattitaitoisen henkilön pysyvyyttä esimerkiksi hanketyössä.

Esitetty malli kevennetystä ja syvennetystä raportoinnista kaipaa selkeytystä. Yhdistysten raportointivelvollisuus tulee suhteuttaa toiminnan kokoon ja toimintatapaan. Toiminnan tulosten, vaikutusten ja erityisesti vaikuttavuuden todentamiseen tulee varata tutkimusresursseja.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Uudistuksessa on tärkeää yhdenmukaistaa eri valtionavustusten haku- ja raportointijärjestelmiä. Erityisen merkityksellistä yhdenmukaistaminen on yhdistyksille, jotka hakevat avustuksia useammasta ministeriöstä. On kuitenkin huomioitava, että eri ministeriöiden haku on porrastettu, niin, että kaikki haut eivät ajoitu samaan määräaikaan.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Digitaalisten haku- ja raportointijärjestelmien tulee olla kaikille saavutettavia ja on varmistettava riittävä neuvonta- ja tukipalvelut. Siirtymävaiheessa varmistettava, että kaikilla hakijoilla on yhdenvertainen mahdollisuus käyttää digitaalisia haku- ja raportointijärjestelmiä.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Valtakunnallisten keskusjärjestöjen roolin vahvistamisessa valtionavustustoiminnassa on sekä kannatettavia että lisäselvitystä vaativia näkökohtia.

Valtakunnallisten keskusjärjestöt ja niiden jäsenjärjestöt ovat keskenään hyvin erilaisia. Valtionavustusten hakeminen ja käytön raportointi edellyttävät yhdistyksiltä erityisosaamista ja hallinnon tehtävien resursointia. Avustusta saavien pienten yhdistysten hallinnollinen taakka voisi helpottaa keskusjärjestön roolin vahvistumisen myötä. Keskusjärjestön hallinnollinen taakka ei myöskään saisi uudistuksen myötä nousta käytettävissä olevien resurssien puitteissa. On tärkeää, että keskusjärjestöllä on mahdollisuus itse vaikuttaa koordinaatoroolinsa laajuuteen ja toimintatapoihin. Keskusjärjestöjen koordinaatorooli ei saa myöskään ehkäistä alueellista ja paikallista toimintaa sekä pienempiin ryhmiin liittyvää yhteistyötä ja alueille ominaista toimeliaisuutta.

5 Rahapelituottoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Eri ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen on perusteltua ja luo läpinäkyvyyttä avustustoimintaa. Uudistus ei kuitenkaan saa lisätä järjestöjen hallinnollista työtä tai heikentää avustusjärjestelmien kehittämistä. Järjestöjen vaikuttamismahdollisuus uudistuksessa tulee turvata ja järjestöjen kuuleminen turvata.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Uudistus lisää järjestöjen ja valtionapua myöntävien tahojen keskinäistä luottamusta. Ilmoittamiselle tulee olla selkeä ohjeistus ja lomakkeet sekä muutosilmoitusten periaatteet.

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Pidämme järkevänä, että jatkuvassa raportoinnissa on fokuksena tuloksellisuuden osoittaminen ja juurruttamisenkeinot, ei vaikuttavuuden. Tuloksellisuuden arvioinnin käsitteet tulee yhdenmukaistaa ja selkeyttää.

Järjestöjen toiminta ja kohderyhmät ovat hyvin erilaisia ja seurannan mittareiden valinnassa tulee tämä huomioida. Seurannan raportoinnin kriteereissä tulee huomioida se, että kaikilta kohderyhmiltä ei voi suoraan kerätä tietoa esim. vaikeasti puhe- ja kehitysvammaisilta ihmisiltä.

On tärkeää, että järjestöjen toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan myös muiden kuin valtionapuviranomaisten toimesta ja tähän tulee varata tutkimusrahoitusta, myös järjestöjen omaan tutkimus- ja selvitystoimintaan, joissa kerätään muun muassa kokemustietoa.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Uudistamistyössä on tärkeää tarkemmin selvittää valtionavustusta hakevien järjestöjen ja valtionapua myöntävien viranomaisten yhteistyön eri muodot. Valtionavustusten strategisten linjausten toimielimissä tulee olla laaja järjestöedustus.

Keskeistä tulee olla järjestöjen yhdenvertainen kohtelu ja kuuleminen. On tärkeää panostaa ennakkolliseen kuulemiseen nykyistä enemmän. Järjestöjen rooli kokemustiedon kerääjänä ja välittäjänä on merkittävä.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta.

Avustusvalmistelu tiimeissä tuo monialaisuutta ja antaa luotettavuutta päätöksille. Tiimityö -malli ei saa lisätä avustusvalmistelun kuluja ja vähentää järjestöille suunnattuja avustuksia.

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

Riippumatta siitä saako järjestö yleis- tai kohdennettua avustusta, toteuttaa yhdistys sääntöjen mukaista toimintaa edunsaajien hyödyksi. Yhtenäisten arviointikriteereiden lähtökohtana on asetettujen tavoitteiden seuranta. Yleisavustukselle ja kohdennetuille avustuksille asetettavissa arviointikriteereissä tulee huomioida joustavuus suhteessa toimintaympäristön muutoksiin, kohderyhmien tarpeiden muuttumiseen ja asetettuihin vuotuisiin tavoitteisiin.

Yleis- ja kohdennetut avustukset vaihtelevat eri järjestöissä suuresti resursseiltaan ja toiminnoiltaan. Kannatamme raportin ehdotusta, että järjestön säännöllisesti toistuvaa toimintaa tulee pääsääntöisesti avustaa yleisavustuksella. Yleisavustuksen ja kohdennetun yleisavustuksen välinen ero vaatii selkeyttämistä. Erityisavustusta tulee voida käyttää kokeilemisen ja kehittämisen lisäksi uusien toimintojen käynnistämiseen.

Kannatamme käytäntöä, joissa hakemus- ja selvityslomakkeet julkaistaan samanaikaisesti.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Kehitysvammaliitto ry kannattaa ehdotusta tietyin varauksin.

Järjestöissä tehdään lähtökohtaisesti yleishyödyllistä työtä ja vastuullisuuskriteerit ovat useimpien järjestöjen säännöissä ja strategiassa sisäkirjoitettuja. Yhteisten vastuullisuuskriteereitä luotaessa tulee huomioida järjestöjen erilaisuus ja omaleimaisuus ja kunnioittaa järjestöjen autonomiaa vastuullisuuskriteereiden painotuksessa. Vastuullisuuskriteerit tulee perustua kansallisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin ja eri toimialojen sopimuksiin esimerkiksi YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimus.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

Kehitysvammaliitto ry tukee ehdotusta.

Järjestöjä on kannustettu rahoituspohjan laajentamiseen muun muassa varainhankinnan kautta. Varainhankinnan kehittäminen vaatii resursseja ja varoja, joita monilla järjestöillä ei ole. Järjestöjen varainhankinnassa tulisi voida jossain määrin käyttää julkisia varoja. Omarahoitusosuuksien määrätymisen perusteita tulisi selkeyttää.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

Kehitysvammaliitto kannattaa ehdotusta.

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

Kehitysvammaliitto ry kiittää järjestöjaosta väliraportista. Osa esitetyistä ehdotuksista jäi yleiselle tasolle ja kaipaa täsmennystä. Uudistuksen aikataulu jäi osin epäselväksi ja muutoksista on tärkeää tiedottaa riittävän ajoissa avustuksen hakijoita

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

Mahdolliseen budjettirahoitukseen siirtyvien avustusten valmistelu on tehtävä huolella ja vaikutukset arvioitava tarkemmin. Hallituskausien muutosten vaikutukset ja poliittisten painotusten riskit budjettirahoitukseen siirtymisessä on arvioitava perusteellisesti.

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

Järjestöjaoston raportissa ei ole tarkasteltu sitä vaihtoehtoa, että järjestöavustusten valmistelu siirtyisi yhden avustusviranomaisen alle. Tämä vaihtoehto tulisi selvittää.

Yleishyödyllisen toiminnan rahoitus jakautuu joissakin tapauksissa ministeriön alle. Mikäli tulevaisuudessa on edelleen avustuksia hallinnoivat sektoriministeriöt, on eri ministeriöiden vastuunjakoa selkeytettävä niissä tapauksissa, joissa yleishyödyllinen toiminta jakautuu useamman ministeriön alle. On myös tarpeellista selkeyttää eri sektoriministeriöiden avustuskelpoisuuden kriteereiden määrittelyt.

Ohtonen Marianna
Kehitysvammaliitto ry